

SAĞLIK MEMURLUĞU ÖĞRENCİLERİNİN ERKEĞE YÖNELİK AİLE PLANLAMASI YÖNTEMLERİNİ KULLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Kerime Derya TAŞCI*

Kabul Tarihi:11.11.2005

ÖZET

Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Çivril Kadir Kameronoğlu Sağlık Yüksekokulu (ÇKKSYO)Sağlık Memurluğu bölümü öğrencilerinin erkeğe yönelik aile planlaması yöntemlerini kullanmaya yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırmanın evrenini, ÇKKSYO Sağlık Memurluğu bölümünde öğrenim gören 145 öğrenci oluşturmuş, ancak örnekleme 124 (%85.5) öğrenci oluşturmuştur. Verilerin değerlendirmesinde; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdelik hesaplamaları ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin %43.5'i "kişilerin evlenmeden önce kesinlikle cinsel deneyim yaşamaları gerektiğini" ve %50'si "cinsel deneyim sırasında aile planlaması yöntemi kullanmanın gerekli olduğunu" belirtmiştir. Öğrencilerin %31.5'i kullanmayı düşündüğü yöntemin "kondom" olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin, %45.2'si "kondom kullanırken yine de gebelik olabilir" ve %64.5'i "kondom kullanmak kısırlığa neden olmaz" yanıtını vermiştir. Öğrencilerin, %65.3'ü yeterli sayıda çocuğu olduğunda vazektomi yöntemini tercih etmeyeceğini, %47.6'sı vazektomi yönteminin cinsel fonksiyonlarda azalmaya neden olup olmadığı ile ilgili bilgisinin olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin, yaş grupları, devam ettikleri sınıf ve aile planlaması ile ilgili bilgi alma durumları ile kondom ve vazektomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($p<0.05$).

Anahtar kelimeler: Aile planlaması yöntemleri, erkek sağlık personeli, vazektomi, kondom.

ABSTRACT

Health Officer Students' Opinions about Using of Male Family Planning Methods

This study was planned as a descriptive study for the purpose of determining the Pamukkale University Çivril Kadir Kameronoğlu Health Sciences School (ÇKKSYO), Health Officer Division, students' opinions about using of male family planning methods. This study included 145 subjects who have been studying in the ÇKKSYO Health Officer Division, but during the period of the research 124 (%85.5) students maintained participation to the research. For the statistical evaluation of the data; mean, standard deviation, number, percentage and Chi square test of significance were used.

Results of the study, 43.5% of the students stated that "it was absolutely necessary to have sexual experience before marrying someone" and 50% stated that "it was necessary to use a method of family planning during sexual intercourse". 31.5% of the students thought they would use condoms. 45.2% of the students stated that "pregnancy can occur even when using a condom" and 64.5% of them stated that "using a condom can not cause infertility". 65.3% of them stated that when they had enough children they would not prefer vasectomy for themselves and 47.6% that they did not know whether or not vasectomy caused a decrease in sexual function..

A significant difference was found in the responses to questions about knowledge of male family planning methods, condom and vasectomy based on the students' age group, class and state of knowledge ($p<0.05$).

Keywords: Family planning methods, health care personnel, vasectomy, condom

Bu çalışma 4.Uluslar arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur(20-23 Nisan 2005/Ankara).

*Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğretim Elemanı (e-mail:dtasci@pamukkale.edu.tr)

GİRİŞ

Dünyanın birçok ülkesinde ataerkil aile yapısına paralel olarak erkeklerin, kadınların üreme davranışı üzerinde etkili oldukları bilinmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde erkeklerin büyük bölümü aile planlaması sorumluluğunun çiftlerin paylaşması görüşünü kabul etmekle birlikte, gebelikten korunma yöntemlerini kadınların kullanması gerektiğine inanmaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda kadınların aile planlaması yöntemini seçmesini etkileyen bir çok faktör belirlenmiştir. Kadınların aile planlaması yöntemini tercih etmesini etkileyen faktörlerden biri de, erkeklerin aile planlaması yöntemi kullanımını onaylama durumudur (Ünal ve Koç 1998). Ülkemizde; aile yapısı, aile planlamasının tartışılmasını engelleyen güçlü kültürel öğeler içermektedir. Aynı zamanda aile içi ilişkilerdeki otoriter ve ataerkil yapı bütün konularda olduğu gibi aile planlaması yöntemi kullanma konusunda da erkeğin onayının alınmasını zorunlu kılmaktadır (Koçali 1990).

Ülkemizde aile planlaması hizmetlerinin istendik düzeyde olamamasına ilişkin sorunların devam etmesinde, aile planlaması hizmetlerinin yalnızca kadına yönelik olarak sürdürülmesinin de etkili olduğu bilinmektedir (Kıtiş ve ark. 2004). Erkeklerin aile planlaması uygulamalarındaki rolü iyi bilinen ancak genellikle ihmal edilen bir konudur. Aile planlaması ile ilgili programlarda yakın geçmişe kadar hep kadınlar üzerinde odaklanmış ve aile planlaması eğitim ve uygulamalarında hedef grup olarak kadınlar ele alınmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kontraseptif yöntemi eşlerden hangisi kullanırsa kullansın, kontrasepsiyon ve fertilité kararında erkek belirleyici olmaktadır. Pek çok toplumda erkek asıl karar vericidir ve kadın bu karara uymak zorundadır. Bu durum kültürel

farklılıklar gösterse de, kadının düşük toplumsal statüsü ve ekonomik olarak erkeğe bağımlılığı, erkeğin kararlarına uyma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir (Özvarış ve ark. 1996, Oğur ve ark. 2004).

Sınırlı sayıdaki araştırmalardan elde edilen veriler, Türkiye’de sanılan aksine, erkeklerin istenen aile büyüklüğü, çocuk sayısını sınırlama, aile planlaması konusunda eşleriyle sorumluluğu paylaşma gibi konularda olumlu tutum içinde oldukları ve aile planlaması yöntemi kullanmaya motive olduklarını göstermektedir (Özvarış ve ark. 1996).

Türkiye’de erkeklerin aile planlamasına bakış açılarını ve katılımlarının ne düzeyde olduğunu gösteren bilgiler yetersizdir. Aile planlaması hizmetlerinin sunumunda görev alacak sağlık personelinin aile planlaması ile ilgili görüşlerinin ve aile planlaması kullanımına katılıma durumlarının bilinmesi, ileride onların vereceği danışmanlık hizmetinde etkili olabilir. Evlenmemiş olan genç erkeklerin aile planlaması konusunda eğitilebilmesi kaçırılmaması gereken bir fırsattır. Sağlık alanında eğitim alan erkek öğrencilerin bu konudaki yaklaşımlarını belirlemek, aldıkları eğitimin etkinliğini değerlendirmek amacıyla farklı gruplarda bu çalışmaların sürdürülmesi de konuya farklı bakış açısı getirebilecektir. Böylelikle, sağlık alanında eğitim gören ve bu konuda bilgi sahibi olan ve olmayan öğrencilerin aile planlamasına yöntemlerini kullanmaya yönelik görüşlerini değerlendirebilecek ve buna yönelik eğitim programları planlanabilecektir (Oğur ve ark. 2004, Özsoy ve Bayık 1992).

Bu nedenle araştırmada, Çivril Kadir Kameroğlu Sağlık Yüksekokulu Sağlık Memurluğu bölümünde öğrenim gören öğrencilerin erkeğe yönelik aile planlaması ile ilgili görüşleri ve karara

katılma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın evrenini, Pamukkale Üniversitesi Çivril Kadir Kameroğlu Sağlık Yüksekokulu Sağlık Memurluğu bölümünde öğrenim gören 145 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmeyerek evren üzerinde çalışılmış, ancak veri toplama formunun uygulandığı günlerde devamsız olan ya da yanıtlamak istemeyen öğrencilerin olması nedeniyle araştırma grubunu 124 (%85.5) öğrenci oluşturmuştur. Uygulama öncesinde, çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya gönüllü katılmak isteyen öğrencilerden sözel onam alınmıştır. Araştırmacı tarafından ilgili literatür incelenerek oluşturulan 30 soruluk anket formu, Aralık 2004-Ocak 2005 tarihleri arasında sınıf ortamında uygulanarak veriler toplanmıştır. Anket formu, öğrencilerin demografik özellikleri, aile planlaması yöntemi kullanmaya yönelik görüşleri, aile planlaması yöntemlerini bilme durumları ve erkeğe yönelik yöntemler olan kondom ve vazektomi ile ilgili bilgilerine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Soruların anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla hemşirelik bölümü öğrencilerinden on öğrenci ile ön uygulama yapılmış ve anlaşılmayan ifadeler tekrar düzenlenmiştir.

Verilerin değerlendirmesinde; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdeler hesaplamaları ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; %46.8'inin 20-22 yaş grubunda olduğu, %24.2'sinin birinci

sınıf, %23.4'ünün ikinci sınıf, %21.8'inin üçüncü sınıf ve %30.6'sının dördüncü sınıf öğrencisi olduğu; %80.6'sının erkek ve %97.6'sının bekar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %72.6'sının herhangi bir işte çalışmadığı ve %34.7'sinin aile planlaması yöntemleriyle ilgili bilgi almadığı saptanmıştır.

Kitiş ve arkadaşlarının çalışmasında (2004), erkeklerin %86.5'inin daha önce aile planlamasına ilişkin bilgi aldığı bulunmuştur. Bu sonuç, çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin aile planlaması yöntemi kullanımına katılmaya yönelik görüşleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Öğrencilerin, %43.5'i kişilerin evlenmeden önce kesinlikle cinsel deneyim yaşaması gerektiğini, %50'si evlenmeden önce yaşanan cinsel deneyimde aile planlaması yöntemi kullanmanın gerekli olduğunu, %74.2'si evlendikten sonra aile planlaması yöntemi kullanmayı düşündüğünü belirtmiştir. Öğrencilere kullanmayı düşündükleri yöntemin ne olduğu sorulduğunda %41.1'inin henüz karar vermediği, %31.5'inin ise "kondom" yanıtını verdiği görülmüştür. Bu yöntemi tercih etme nedeni sorulduğunda ise, %48.4'ünün bir fikir belirtmediği, %46'sının ise kullanımı rahat olduğu için bu yöntemi seçmeyi düşündüğünü ifade ettiği saptanmıştır.

Aydın'ın çalışmasında (2003), öğrencilerin tercih edecekleri yöntem sorulduğunda %28.6'sının "kondom" yanıtını verdiği bulunmuştur. Bu sonuç, çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 1. Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Aile Planlaması Yöntemi Kullanımına Katılmaya Yönelik Görüşleri (n:124)

Görüşler	Sayı	Yüzde(%)
Kişiler evlenmeden önce cinsel deneyim yaşamalı mıdır?		
Kesinlikle yaşamalıdır	54	43.5
Yaşamamalıdır	48	38.7
Fikrim yok	17	13.8
Diğer	5	4.0
Evlenmeden önce yaşanan cinsel deneyim sırasında Aile Planlaması yöntemi kullanmak gerekli midir?		
Gereksizdir	18	14.5
Gereklidir	62	50.0
Bazen gerekli olabilir	44	35.5
Evlendikten sonra herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmayı düşünüyor musunuz?		
Evet, düşünüyorum	92	74.2
Hayır, düşünmüyorum	32	25.8
Evlendikten sonra kullanmayı düşündüğünüz aile planlaması yöntemi hangisidir?		
Karar vermedim	51	41.1
Kondom	39	31.5
Oral Kontraseptif	21	16.9
RIA	11	8.9
Geleneksel yöntemler(takvim yöntemi, geri çekme)	2	1.6
Kullanmayı düşündüğünüz yöntemi tercih etme nedeniniz nedir?		
Fikir belirtmemiş	60	48.4
Kullanımı rahat olduğu için	57	46.0
Cinsel tatmini etkilenmediği için	7	5.6
Toplam	124	100.0

Öğrencilerin aile planlaması yöntemlerine ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Öğrencilerin %39.5’i tüm aile planlaması yöntemlerini bildiğini ve %90.3’ü aile planlaması yöntemi seçiminin çiftin ortak kararı ile olması gerektiğini ifade etmiştir. Kitiş ve arkadaşlarının çalışmasında (2004), erkeklerin %57’sinin aile planlaması yöntemi seçimine eşleri ile birlikte karar verdikleri bulunmuştur. Ataseven’in çalışmasında (1998), banka çalışanı erkeklerin %81’inin aile planlaması yöntemine eşleri ile birlikte karar verdikleri bulunmuştur. Erol ve Bener’in çalışmasında (1998)da, kırsal bölgede yaşayan erkeklerin %66.7’sinin yöntem seçimine eşleri ile birlikte karar

verdikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin %28.2’si en güvenilir ve koruyuculuğu yüksek aile planlaması yöntemi olarak “kondom” yanıtını vermiş ve %87.1’i aile planlaması yöntemi kullanmanın eşlerin eşit derecede sorumluluğu olduğunu belirtmiştir. Kapucu ve Erkök’ün çalışmasında (2004), erkeklerin %56.2’sinin aile planlaması yöntemlerinden “kondom”u bildiği ve %69.2’sinin aile planlaması yöntemine eşlerine danışarak karar verdikleri bulunmuştur. Bilir ve arkadaşlarının çalışmasında (2004), erkeklerin %24.5’inin aile planlaması yöntemlerinden “kondom”u tercih

ettikleri bulunmuştur. Oğuzöncül ve arkadaşlarının çalışmasında (2004), erkeklerin %67.5'inin gebeliği önleyici yöntemlerden "kondom"u bildikleri bulunmuştur. Gül ve arkadaşlarının

çalışmasında (2004), erkeklerin en etkin aile planlaması yöntemi sorusuna %36.7 oranında "kondom" yanıtı verdikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Aile Planlaması Yöntemlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (n:124)

Görüşler	Sayı	Yüzde(%)
Bildiği Aile Planlaması yöntemleri		
Hiçbir yöntemi bilmeyen	44	35.5
Oral Kontraseptif	6	4.8
Kondom	19	15.4
RİA	6	4.8
Tüm etkili yöntemleri bilen	49	39.5
Sizce aile planlaması yöntemi seçimi nasıl olmalıdır?		
Erkeğin isteği doğrultusunda	11	8.9
Kadının isteği doğrultusunda	1	0.8
Çiftin ortak kararı ile	112	90.3
Sizce en güvenilir ve koruyuculuğu en yüksek olan Aile planlaması yöntemi hangisidir?		
Fikrim yok	40	32.3
Kondom	35	28.2
Oral Kontraseptif	20	16.1
Vazektomi/ tüp ligasyon	12	9.7
Diğer (RİA, implant, enjeksiyon, geri çekme)	17	13.7
Sizce Aile planlaması yöntemi kullanmak kimin sorumluluğudur?		
Kadınların	12	9.7
Erkeklerin	4	3.2
Her iki eşin eşit derece	108	87.1
Toplam	124	100.0

Öğrencilerin kondom ve vazektomi ile ilgili bilgi sorularına verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrencilerin, %46'sı kondomun cinsel doyumu azalttığını, %48.4'ü cinsel ilişkiyi kesintiye uğratmadığını, %46.8'i cinsel organlarda tahrişe neden olmadığını ve %89.5'i kondom kullanmanın CYBH'dan koruduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %55.7'si kondom kullanmanın eşler arasında güvensizlik yaratmayacağını, %37.1'i kondom kullanırken gebelik riski olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %12.9'u kondomun birden çok eş olan kişilerin kullanacağı bir yöntem

olduğunu belirtirken, %31.5'ide kondomun kısırlığa (infertiliteye) neden olup olmadığı ile ilgili bir fikri olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin kondomla ilgili bilgi sorularına verdikleri yanıtların kısmen yeterli olduğu görülmektedir. Bu sonucun, öğrencilerin %19.4 (n:24)'ünün kız öğrenci olması nedeniyle erkeğe yönelik olan bu yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmamasından ve öğrencilerin %34.7 (n:43)'sinin daha önce aile planlaması ile ilgili bilgi almamış olan kaynaklanmış olabileceğini düşündürmüştür.

Öğrencilerin %65.3'ü vazektomi yöntemini tercih etmeyeceğini, %49.2'si

vazektominin cinsel doyumu etkileyip etkilemediğini bilmediğini ve %47.6'sı vazektominin cinsel fonksiyonlarda azalmaya neden olup olmadığı konusunda bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %44.4'ü vazektomi yöntemi sonrasında gebelik olup olmayacağı konusunda bilgisi olmadığını belirtirken, %54.8'i vazektomi ile erkeklik fonksiyonlarının sona ermediğini belirtmiştir. Öğrencilerin vazektomi yöntemi ile ilgili bilgi sorularına verdikleri yanıtların kısmen yeterli olduğu görülmektedir. Bu

sonucun, öğrencilerin genç yaş grubunda (17-26 yaş) olmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Vazektomi yönteminin geri dönüşsüz bir yöntem olması nedeniyle genellikle ileri yaş grubundaki erkeklerde uygulanması, bu yöntemin erkekler tarafından çok fazla tercih edilen bir yöntem olmayışı ve yöntem hakkında var olan önyargıların bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin Kondom ve Vazektomi İle İlgili Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Dağılımı(n:124)

Kondom ve Vazektomi İle İlgili Sorular	Evet		Hayır		Bilmiyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsel ilişkide kondom kullanmak cinsel doyumu azaltır mı?	57	46.0	29	23.4	38	30.6	124	100.0
Kondom kullanmak cinsel ilişkiyi kesintiye uğrattır mı?	25	20.2	60	48.4	39	31.4	124	100.0
Kondom kullanmak cinsel organlarda tahrişlere neden olur mu?	31	25.0	58	46.8	35	28.2	124	100.0
Kondom kullanmak cinsel yolla bulaşan hastalıklardan (CYBH) korur mu?	111	89.5	8	6.5	5	4.0	124	100.0
Kondom kullanmak partnerler/eşler arasında güvensizlik yaratır mı?	22	17.7	69	55.7	33	26.6	124	100.0
Kondom kullanırken yine de gebelik olabilir mi?	56	45.2	46	37.1	22	17.7	124	100.0
Kondom yalnızca birden çok cinsel partneri/ eşi olan kişilerin kullanabileceği bir yöntem midir?	16	12.9	100	80.6	8	6.5	124	100.0
Kondom kullanmak kısırlığa neden olur mu?	5	4.0	80	64.5	39	31.5	124	100.0
Yeterli sayıda çocuğunuz olduğunda(bir daha kesinlikle çocuk istemezseniz) vazektomi yöntemini tercih eder misiniz?	24	19.4	81	65.3	19	15.3	124	100.0
Vazektomi cinsel doyumu azaltır mı?	27	21.8	36	29.0	61	49.2	124	100.0
Vazektomi cinsel fonksiyonlarda azalmaya neden olur mu?	27	21.8	38	30.6	59	47.6	124	100.0
Vazektomi yöntemi kullanımı sırasında yine de gebelik olabilir mi?	20	16.1	49	39.5	55	44.4	124	100.0
Vazektomi ile erkeklik fonksiyonları sona ermiş olur mu?	11	8.9	68	54.8	45	36.3	124	100.0

Öğrencilerin yaş grupları ile vazektomi ile ilgili bilgi sorularına verdikleri yanıtların karşılaştırılması Tablo 4'te gösterilmiştir. Öğrencilerin yaş gruplarıyla vazektomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar arasındaki fark anlamlıdır ($p<0.05$). Farkı yaratan grubun 23-26 yaş grubundaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu sonucun, bu gruptaki öğrencilerin üçüncü sınıfta kadın doğum dersinde aile planlaması ile ilgili eğitim almış olmalarından, yaşın ilerlemesiyle cinsel deneyim yaşama ihtimalinin artmasının bu konuda bilgi

sahibi olma gereksinimlerini etkilemiş olabileceğini düşündürmüştür.

Çalışma bulgusunun aksine, Kitiş ve arkadaşları yaptığı çalışmada (2004), erkeğe yönelik yöntem kullanma durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bu sonucun, Kitiş ve arkadaşları (2004) çalışmasındaki erkeklerin tamamının evli olması, %87.4'ünün 30 yaş ve üzerinde olmaları ve %71'inin aile planlaması yöntemi olarak kadına yönelik yöntemleri tercih etmelerinden kaynaklanmış olabileceğini düşündürmüştür.

Tablo 4. Öğrencilerin Yaş Grupları İle Vazektomi İle İlgili Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Karşılaştırılması (n.124)

Sorular	Yaş Grupları						Toplam	X ² p	
	17-19 yaş		20-22 yaş		23-26 yaş				
	S	%	S	%	S	%			
Vazektomi cinsel doyumunu azaltır mı?									
Fikrim yok	13	21.3	30	49.2	18	29.5	61	100.0	P<0.05 0.012
Evet	10	37.0	12	44.4	5	18.5	27	100.0	
Hayır	2	5.6	16	44.4	18	50.0	36	100.0	
Vazektomi cinsel fonksiyonlarda azalmaya neden olur mu?									
Fikrim yok	15	25.4	27	45.8	17	28.8	59	100.0	P<0.05 0.006
Evet	8	29.6	15	55.6	4	14.8	27	100.0	
Hayır	2	5.3	16	42.1	20	52.6	38	100.0	
Vazektomi ile erkeklik fonksiyonları sona ermiş olur mu?									
Fikrim yok	13	28.9	23	51.1	9	20.0	45	100.0	P<0.05 0.036
Evet	4	36.4	4	36.4	3	27.3	11	100.0	
Hayır	8	11.8	31	45.6	29	42.6	68	100.0	

Öğrencilerin devam ettikleri sınıflara göre kondom ve vazektomi ile ilgili bilgi sorularına verdikleri yanıtların karşılaştırılması Tablo 5'te gösterilmiştir. Öğrencilerin devam ettikleri sınıfa göre sorulara verdikleri yanıtlar arasındaki fark anlamlıdır ($p<0.05$). Farkı yaratan grubunun

üçüncü ve dördüncü sınıfa devam eden öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu sonucun, öğrencilerin üçüncü sınıfta kadın doğum dersinde aile planlaması ile ilgili eğitim almış olmalarından ve bu sınıflara devam eden yaş grubundaki öğrencilerin cinsel deneyim yaşama ihtimalinin olmasından kaynakla-

nabileceği düşünülmüştür. Yapılan bir araştırma sonucuna göre, Türkiye’de erkeklerin ilk cinsel deneyim yaş ortalaması 18.8’dir (<http://www.internetajans.com/haber.htm>). Bu gruptaki öğrencilerin 20 yaş ve üzerinde olmaları da çalışma bulgusunu desteklemektedir.

Öğrencilerin daha önce aile planlaması ile ilgili bilgi alma durumlarına göre kondom ve vazektomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların karşılaştırılmasında, bilgi alma durumları ile kondom ve vazektomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar

arasındaki fark anlamlıdır($p<0.05$). Farkı yaratan grubunun daha önce bilgi alan öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu sonucun, daha önce bilgi almış öğrencilerin sayısının fazla olmasından ($n:81$) ve öğrencilerin cinsel deneyim sırasında bu yöntemi tercih etme ihtimalinin olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Kitiş ve arkadaşları çalışmasında da (2004), aile planlamasına ilişkin bilgi alma durumunun, aile planlaması yöntemleri konusunda olumlu görüş oluşmasında etkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, çalışma sonucunu desteklemektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Kondom ve Vazektomi İle İlgili Bilgi Sorularına Verdikleri Yanıtların Karşılaştırılması (n:124)

Sorular	Devam Edilen Sınıf								Toplam	X ² P	
	I.Sınıf		II.Sınıf		III.Sınıf		IV.Sınıf				
	S	%	S	%	S	%	S	%			
Cinsel ilişkide kondom kullanmak cinsel doyumunu azaltır mı?											
Fikrim yok	13	34.2	15	39.5	3	7.9	7	18.4	38	100.0	
Evet	10	17.5	13	22.8	15	26.3	19	33.3	57	100.0	P<0.05
Hayır	7	24.1	1	3.4	9	31.0	12	41.4	29	100.0	0.003
Kondom kullanmak cinsel ilişkiyi kesintiye uğrattır mı?											
Fikrim yok	15	38.5	16	41.0	2	5.1	6	15.4	39	100.0	
Evet	2	8.0	3	12.0	7	28.0	13	52.0	25	100.0	P<0.05
Hayır	13	21.7	10	16.7	18	30.0	19	31.7	60	100.0	0.000
Vazektomi cinsel doyumunu azaltır mı?											
Fikrim yok	18	29.5	20	32.8	7	11.5	16	26.2	61	100.0	
Evet	10	37.0	6	22.2	5	18.5	6	22.2	27	100.0	P<0.05
Hayır	2	5.6	3	8.3	15	41.7	16	44.4	36	100.0	0.000
Vazektomi ile erkeklik fonksiyonları sona ermiş olur mu?											
Fikrim yok	20	44.4	17	37.8	3	6.7	5	11.1	45	100.0	
Evet	2	18.2	4	36.4	1	9.1	4	36.4	11	100.0	P<0.05
Hayır	8	11.8	8	11.8	23	33.8	29	42.6	68	100.0	0.000

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin %43.5'inin evlilik öncesinde cinsel deneyim yaşanması gerektiğini düşündüğünü ve %50'sinin yaşanan cinsel deneyim sırasında aile planlaması yöntemi kullanılmasının gerekli olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin %74.2'sinin evlendikten sonra bir yöntem kullanmayı düşündükleri ve %31.5'inin tercihinin "kondom" olduğu saptanmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerden %35.5'inin hiçbir aile planlaması yöntemini bilmediği ve %32.3'ünün "en güvenilir ve koruyuculuğu en yüksek aile planlaması yöntemi" konusunda bir bilgisi olmadığı saptanmıştır.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerden; 22 yaş ve altındaki, birinci ve ikinci sınıfa devam eden ve daha önce aile planlaması ile ilgili bilgi almamış olan öğrencilerin kondom ve vazektomi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların diğer öğrencilere göre yetersiz

ya da yanlış olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda;

Öğrencilerin yarısının evlilik öncesinde cinsel deneyim yaşanması gerektiğini düşünüyor olmaları ve adölesan dönemi geçerek erişkin yaş dönemine giren 17-22 yaş grubundaki erkek öğrencilerin aile planlaması yöntemlerinden özellikle kondom kullanımı, etkileri, yan etkileri konularında bilgilendirilmesi,

Öğrencilere bu konuda ilk olarak eğitim üçüncü sınıfa geldiklerinde kadın doğum dersinde verilmektedir. Bu süre, öğrenciler için geç bir dönemdir. Öğrencilere, birinci sınıftan itibaren bu konularda eğitim verilmesi,

Sağlıkla ilgili bölümde öğrenim gören ve mezun olduktan sonra bu konuda danışmanlık yapacak olan öğrencilerden daha önce bilgi almamış olan öğrencilerin eksik ve yetersiz bilgilerinin tamamlanarak bu konuda tam ve yeterli duruma getirilmelerinin sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

<http://www.internetajans.com/haber.htm>
(erişim: 19.10.2005)

Ataseven G (1998). Çağımızda Değişen Değerler ve Aile; III.Aile Şurası Bildirileri, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Yayın No:106, 581.

Aydın İ (2003). Sağlık Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin kullanmayı düşündükleri aile planlaması yöntemleri ve yöntem seçimini etkileyen faktörler. Hemşirelik Forumu 6(1): 28-32.

Bilir N, Özcebe H, Vaizoğlu S ve ark. (2004). Van ili merkez ilçesi kentsel kesim nüfusunda 15-24 yaş arası kadınların ve erkeklerin üreme sağlığı ile ilgili bazı davranışlarının belirlenmesi, IX.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Ankara, 257.

Erol S, Bener Ö (1998). Ailede Sosyoekonomik Değişim ve Kadın, III.Aile Şurası Bildirileri, T.C. Başbakanlık Aile araştırma Kurumu Başkanlığı, Yayın No:106, 519.

Gül H, Deveci S, Karakaya M. ve ark. (2004). Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Başhekimliğinde görevli hekim dışı erkek personelin aile planlamasına ilişkin görüşleri ve davranışları, IX.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Ankara, 341.

Kapucu M, Erkök ŞM (2004). Artvin il merkezi 1 No'lu sağlık ocağı bölgesindeki erkeklerin aile planlaması ile ilgili görüşleri, IX.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Ankara, 212.

Kitiş Y, Bilgili N, Karaçam Z (2004). Gülveren Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan erkeklerin aile planlamasına ilişkin görüşleri ve karara katılma durumları. Sağlık ve Toplum Dergisi 14(1): 56-66.

Koçali F (1990). Kadın ve Aile. I.Aile Şurası Bildirileri. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara, Yayın no:91:62.

Oğur R, Tekbaş ÖF, Uçar M ve ark (2004). Genç erişkin erkeklerde aile planlaması eğitim tekniklerinin bilgi ve tutuma etkisi, IX.Ulusal Halk Sağlığı

Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Ankara, 2004, 324.

Oğuzöncül AF, Deveci SE, Açıık Y (2004). Bir Jandarma Komutanlığı'nda görevli askerlerin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi, tutum ve uygulamaları, IX.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Ankara, 320.

Özsoy O, Bayık A (1992). Ege Üniversitesinde öğrenim gören erkek öğrenciler, erkeğe yönelik aile planlaması yöntemlerine ilişkin ne biliyorlar? Tutumları

nelerdir? VII.Ulusal Hemşirelik Kongresi Özet Kitabı. Erzurum.

Özvarış ŞB, Güçiz Doğan B, Akın A (1996). Türkiye'de erkeklerin aile planlamasına katılımları, V.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı, İstanbul, 55-59.

Ünalın T, Koç İ. (1998). Aile Planlaması, 4.Bölüm. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü.